

ta, joita poliitikkojen tulisi ottaa omalle agendalleen.

Teoksen artikkeleista Raija Julkusen kuvaus universalistisen hyvinvointimallin periaatteista ja sen suhteesta ansiosidonnaiseen, työperäiseen sosiaaliturvaan, sekä Tuomo Yli-Soinin artikkeli työn uudesta psykologisesta sopimuksesta ovat selkeimmin oppikirja-aineista. Molemmat kirjoittajat ovat esittäneet teesinsä aiemmin muissa teoksissa, mutta tässä esitettyssä tiivistetyssä muodossa ne toimivat hyvinä johdantoina työelämän ja sosiaalipolitiikan ilmiöihin ja muutoksiin. Suomalaisen työmarkkinamallin muutosta käsitellään pääosin Tuire Santamäki-Vuoren, Lauri Lyllyn ja Nikolas Elomaan artikkeleissa.

Elomaan artikkelia lukuun ottamatta nämä edustavat tavanomaista tämän päivän työmarkkina-analyysiä, jossa myös esitetään toimenpide-ehdotuksia työmarkkinoiden kehittämiseksi TUPO:n jälkeisessä ajassa.

Loppupäätelmänä voi todeta, että kirja soveltuu erityisen hyvin oppikirjaksi ammattijärjestöjen tarjoamaan koulutukseen. Myös sosiaalipolitiikan kursseihin teos sopii oheislukemistoksi. Teos soveltuu kuitenkin parhaiten poliittisten toimijoiden kotiläksyksi. Määrittelykamppailua työväenpuolueen olemuksesta tuskin voi voittaa tutustumatta tähän teokseen.

Mika Helander

Maahanmuutosta ja työmarkkinoista, virkistäviä tulkintoja vieraidenkin perspektiivistä

■ *Sirpa Wrede & Camilla Nordberg (toim.): Vieraita työssä. Työelämän etnistyvä eriarvoisuus. Helsinki, Palmenia. 2010. 285 s.*

Vieraita työssä -kokoelmateos ilmestyi talvella 2010 täyttämään aukkoa työnsosiologian kirjallisuudessa. Vaikka maahanmuuton tuomia haasteita suomalaisille työmarkkinoille on tutkittu jo jonkin aikaa, tarvetta on ollut teokselle, joka ei vain käsittele ilmiötä yleisellä yhteiskunnallisella tasolla, vaan purkaa työelämän etnistyvän eriarvoisuuden käsitteitä ja valottaa organisaatioiden toimintakulttuuria. Teos on syntynyt osana Työsuojelurahaston projektia ”Maahanmuuttajien asema suomalaisessa työelämässä – keinot kohti tasa-arvoa” ja sen toimitustyötä on rahoittanut myös Suomen Akatemian projekti ”Challenging Power: Equality, Diversity and Integration of Ethnic and National Minorities in Finland”.

Teos koostuu kahdestatoista artikkelista. Johdantolukua seuraavat seitsemän artikkelia ovat esimerkkitapauksia maahanmuuttajien työelämäkokemuksista. Puheenvuoron saavat maahanmuuttajat useista erilaisista ryhmistä, kebab yrittäjistä it-alan erikoisosajiin. Luvuissa 9, 10 ja 11 käsitellään työmarkkinoiden etnistyviä muutoksia suomalaisesta perspektiivistä. Niissä jatketaan sitä käsitteellistä keskustelua, joka luonnehtii teoksen ensimmäistä ja viimeistä lukua.

Teoksen vahvuuksiin kuuluvat erinomaiset aineistot haastatteluista etnograafisiin tapaustutkimuksiin. Teoksessa on myös pureuduttu etnisen vierauden käsitteisiin, ja keskustelu käsitteiden vallasta on onnistuttu kytkemään mielenkiintoisesti kansakuntamme rakentamisen projektiin ja sen nationalisiin piirteisiin. Sosiologisia analyysimenetelmiä käyttäen mielenkiintoisista aineistoista

on purettu esille arkisia vierovia ja brutaalin syrjiviä käytäntöjä. Jopa sosiaalipoliitikko pysyi hereillä käsitteiden sosiologisen avauksen yhteydessä.

Uhkaavaa työvoimavajetta ja taloudellisen huoltosuhteen kasvua on käytetty argumentteina, joilla on perusteltu tarvetta lisätä työperäistä maahanmuuttoa Suomeen. Keskusteluissa on maalattu kuvia globaaleista osaajista, jotka tänne houkuttelun onnistuessa rikastuttaisivat yhteiskuntaamme ja innovoisivat kanssamme. Tämä erikoisosajien ryhmä on oletettu tottuneiksi muuttajiksi ja sopeutujiksi, ja sitäkin myötä vallan toista kaliiperia oleviksi kuin maahamme kansainvälisen suojelun tarpeen vuoksi haakeutuneet maahanmuuttajat. Julkisessa keskustelussa ja kunnallisissa kotouttamisohjelmissa maahanmuuttajat on tyypillisesti kategorisoitu eri ryhmiin (ja tasoihin), ja heidän tarvitsemiaan palveluita on kehitetty vastamaan heidän erityistarpeitaan. *Vieraita työssä* – teos tuo kuitenkin esille työmarkkinoidemme uusien tulokkaiden kokemia yhtäläisiä ongelmia, kuten tilapäisyys, epävarmuus ja toiseus. Erityisesti Olga Silfverin artikkelissa ”Vääränlaiset huippuosaajat – entisen Neuvostoliiton alueelta tulleiden asiantuntijoiden kiinnittyminen suomalaiseen työelämään” perehdytään tähän työperäisen maahanmuuton glorifioituun kuvaan. Artikkelissa kerrotaan, kuinka monissa ammattiryhmissä ja useissa työtehtävissä nämä meidän tavoittelemamme henkilöt ovat kohdanneet samantapaisia ulossulkevia rakenteita kuin muutkin maahanmuuttajaryhmät.

Teoksen yksi mielenkiintoisimmista artikkeleista puretuu Suomessa vähän tutkittuun kysymykseen ay-liikkeen ja maahanmuuttajien suhteesta. Rolle Alhon tutkimuksen tarkoituksena on erityisesti selvittää maahanmuuttajien kokemuksia Suomessa työskentelystä ja miten he selittävät kokemiaan työmarkkinoiden epäkohtia. Näitä kokemuksia Alho vertaa ammattiliittojen käsityksiin maahanmuutta-

jien työmarkkinaongelmista. Alhon tulokset osoittavat, että maahanmuuttajien työehtojen polkemisesta johtuen on tarvetta järjestäytyneelle edunvalvonnalle. Tietyissä määrin yhteneväisiä tulkintoja on löydetävissä ammattiliittojen ja maahanmuuttajien välillä. Kokonaan toinen kysymys on sitten se, löytyykö ammattiliitoilta edellytyksiä ja halua edustaa maahanmuuttajia.

Kirjan toimittajien sanoin teoksen kunianhimoinen johtoajatus on, että ”tekemällä maahanmuuttajien ja maahanmuuton näkökulmista näkyväksi työelämän epäkohtia niiden tiedostaminen luo mahdollisuuden pohtia työtä järjestävien rakenteiden ja käytäntöjen merkitystä sekä ongelmien poliittisia ratkaisuja”. Teoksen artikkelit todistavat tämän johtoajatuksen merkittävyyden, mutta toisaalta myös sen haastavuuden. Teoksen viimeisessä luvussa keskitytäänkin näihin poliittisiin ratkaisuihin ja etsimään keinoja kohti tasa-arvoisuutta. Teoksen toimittajien yhdessä Annika Forsanderin kanssa kirjoittamassa yhteenvedossa kiteytetään osuvasti työelämän etnistyvän eriarvoisuuden olevan ilmiönä monitasoinen, ja rakentuvan paikallisille ja tietyissä tilanteissa syntyville toimintatavoille. Teoksen eräs viesti tutkijoille on muistutus analysoida maahanmuuttajien elämänkulkua yksilöllisinä prosesseina, jolloin maahanmuuttajat voidaan nähdä oman elämänsä agentteina, jotka muuttonsa myötä ovat joutuneet haavoittuvaan tilanteeseen. Kirjan anti poliittisille toimijoille jäi kuitenkin ehkä sen omista tavoitteistaan, nimittäin asiantuntija-artikkeleiden tuoman ymmärryksen organisaatioiden toimintakulttuureihin olisi toivonut luovan pohjaa hieman konkreettisimmille poliittisten ratkaisujen ehdotuksille. Teos on kokonaisuudessaan kuitenkin erittäin mielenkiintoista luettavaa kaikille maahanmuuttajien ja työmarkkinoiden kohtaamisesta kiinnostuneille.

Tiina Ristikari